

Helsingin sosiaaliviraston johtava lakimies **Tapio Rätty** käsittelee palstalla sosiaalihuollon ajankohtaisia lakikysymyksiä.

Lakisivut tarjoavat juridista hyötytietoa sosiaalialan ammattilaisille.

Juristin nurkkaus -palstan lisäksi sivuilla julkaistaan muita sosiaalialan juristien kirjoituksia, lakiuutisia ja lakitiedon verkkopalvelujen esittelyjä.

Vireillä eduskunnassa -palstalle kootaan hallituksen lakiesityksiä.

Kerro meille, mitä aiheita toivot sivuilla käsiteltävän: palaute@sosiaaliturva.fi

Palstalla aiemmin julkaistuja kirjoituksia on koottu artikkelipankkiin: www.sosiaaliturva.fi
> Artikkelipankki > Juridiikka

Lastensuojelulain mukaan hallinto-oikeus voi antaa väliaikaisen määräyksen vain silloin, kun se käsittelee lapsen huostaanottoa koskevaa hakemusta.

Lastensuojelulain mukaisen väliaikaismääräyksen hakeminen hallinto-oikeudelta

Lastensuojeluasiala tulee hallinto-oikeuteen vireille hakemuksena silloin, kun on kysymys lapsen tahdonvastaisesta huostaanotosta, kiireellisen sijoituksen jatkamisesta tai luvan antamisesta lapsen tutkimukseen. Huostaanottohakemukseen voi liittyä myös hakemus väliaikaisen määräyksen antamisesta.

Jos lastensuojeluasiala tulee hallinto-oikeuteen vireille asianosaisen tekemän valituksen takia, hallinto-oikeus ei voi antaa väliaikaista määräystä. Sitä ei voida antaa myöskään sellaisessa asiassa, joka koskee viranhaltijan päätöksestä tehtyä valitusta huostaspidon lopettamista koskevassa asiassa.

Väliaikaista määräystä voivat hakea huostaanottoa koskevan hakemuksen tehnyt viranhaltija tai asianosainen. Hallinto-oikeus

voi antaa väliaikaisen määräyksen periaatteessa myös omasta aloitteestaan.

Milloin väliaikaismääräystä on haettava?

Väliaikaista määräystä voidaan hakea toimivaltaisen viranhaltijan tekemään huostaanottohakemukseen liittyvänä liitännäisvaatimuksena. Toimivaltainen viranhaltija on lain 13 § 1 momentin mukaan määräytyvä sosiaalilautakunnan alainen viranhaltija. Kun huostaanottohakemus on jo vireillä hallinto-oikeudessa, väliaikaista määräystä voidaan hakea uutena, varsinaiseen hakemukseen liittyvänä lisähakemuksena.

Sosiaalihuollon johtava viranhaltija tai hänen määräämänsä viranhaltija voi panna lapsen huostaanottoa koskevan hakemuksen vireille esimerkiksi silloin, kun lap-

si on sijoitettu avohuoltoon (37 §) tai jälkihuoltoon (76 §) koskevien säännösten perusteella kodin ulkopuolelle tai, kun lapsi on yksituisesti sijoitettu yksityisen hoitajan kotiin (81 §). Mahdollista myös on, että lapsi on esimerkiksi kotonaan odottamassa hallinto-oikeuden huostaanottoa koskevaa ratkaisua.

Jos edellä kuvatuissa tilanteissa lapsen tilanne muuttuu niin, että hänen olinpaikkaansa tulisi vaihtaa tai se tulisi määrittellä uudelleen, on lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvioitava väliaikaisen määräyksen hakemista. Jos lapsen tilanne on kiireellinen eikä sitä ehditä hakea, lapsi on sijoitettava kiireellisesti lastensuojelulain 38 §:n mukaisesti.

Jos päätös kiireellisestä sijoituksesta tehdään lapsen huostaanottoa koskevan hakemuksen ollessa

jo vireillä hallinto-oikeudessa, on asiassa välittömästi haettava hallinto-oikeudelta väliaikaista määräystä. Kun hallinto-oikeus antaa päätöksen väliaikaisesta määräyksestä, raukeaa kiireellinen sijoitus ilman eri päätöstä (39 § 5 mom).

Milloin väliaikaismääräystä ei tarvitse hakea?

Tarvitseeko tai ylipääntensä voiko väliaikaismääräystä panna vireille, jos lapsi on kiireellistä sijoitusta koskevan päätöksen mukaisesti sijoitettu sijaishuoltoon ennen huostaanottoa koskevan hakemuksen vireillepanoa hallinto-oikeudessa, ilman että kiireellistä sijoitusta olisi lakkautettu tai se olisi rauennut?

Hallinto-oikeuksien tulkinnot eroavat toisistaan ja ovat omiaan aiheuttamaan epätietoisuutta lastensuojelulain soveltamisessa. Jotkut hallinto-oikeudet edellyttävät väliaikaismääräyksen hakemista aina myös edellä kuvatussa tilanteessa, joissain hallinto-oikeuksissa taas väliaikaismääräystä ja sen hakemista ei edellytetä.

Epäselvää on myös, voiko korkein hallinto-oikeus antaa väliaikaismääräyksiä valitusasiaa käsitellessään.

Väliaikaismääräystä ja varsinkin kiireellistä sijoitusta koskevien säännösten suhdetta ja niiden soveltamista nykymuodossaan tulisi vakavasti arvioida ja tarvittaessa muuttaa lainsäädäntöä.

Sijoituksen jatkuminen kiireellisen sijoituksen jälkeen

Kiireellistä sijoitusta koskevien määräaikaisten jatkamista koskevat hakemukset (39 §) ovat osin ruuhkautaneet hallinto-oikeuksia.

Lastensuojelulain 39 §:ssä on säädetty kiireellisen sijoituksen lakkaamisesta. Säännöksen 1 momentin mukaan, mikäli peruste ki-

reelliselle sijoittamiselle on lakanut tai sijoitus on rauennut (39 §:n 2–4 momenteissa mainituista syistä), on lastensuojelulain 13 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua sosiaalityöntekijän välittömästi tehtävä päätös sijoituksen lakkaamisesta. Mainitun säännöksen 2–4 momenteissa on säädetty niistä määrärajoista, joiden kuluessa hakemus huostaanotosta on tehtävä hallinto-oikeudelle, uhalla, että kiireellinen sijoitus raukeaa.

Säännöksen 4 momentin sananmuodon mukaisesti ”*määrärajan päätyttyä sijoitus raukeaa, jollei huostaanottoa koskevassa asiassa ole tehty 43 §:n 2 momentissa tarkoitettua hakemusta hallinto-oikeudelle*”.

Säännöksen sanamuoto osoittaa mielestäni, että kiireellisen sijoituksen oikeusvaikutukset jatkuvat, jos toimivaltainen viranhaltija on säännöksen tarkoittamissa määrärajoissa pannut huostaanottoa koskevan hakemuksen vireille hallinto-oikeudessa. Tällöin väliaikaista määräystä ei tarvitsisi tai edes voisi hakea erikseen hallinto-oikeudelta. Tätä tulkintasuositusta puoltaa myös säännöksen 5 momentin poikkeussäännös, jonka mukaan väliaikainen määräys on haettava aina silloin, kun kiireellinen sijoituspäätös tehdään hakemuksen ollessa jo vireillä hallinto-oikeudessa.

Jos kiireellinen sijoituspäätös on tehty ennen hakemuksen vireille tuloa hallinto-oikeudessa, väliaikaista määräystä ei siis tarvitse hakea.

Jos lapsen sijaishuoltopaikkaa joudutaan tällaisissa tilanteissa muuttamaan, tehdään asiassa väliaikaista määräystä koskevan hakemuksen sijasta lastensuojelulain 43 §:n mukainen sijaishuollon muuttamista koskeva päätös.

Jos taas huostaanottohakemuk-

sen vireilletulon jälkeen kunnassa joudutaan tekemään sijaishuoltopaikkaa koskeva päätös, selvää on, että hallinto-oikeudessa vireillä olevaa huostaanottoa koskevaa hakemusta on uuden sijaishuoltopaikan takia muutettava. Hallinto-oikeudelle on myös lähetettävä välittömästi huostaanottohakemuksen täydennykseksi sijaishuoltopaikkaa koskeva viranhaltijan päätös.

Lapsen oikeusturvassa parannettavaa

Hallinto-oikeus voi antaa väliaikaisen määräyksen lapsen olinpaikasta ja siitä, miten lapsen hoito ja kasvatustilanne asian tuomioistuinkäsittelyn aikana järjestettävä.

Jos hallinto-oikeus on tehnyt päätöksen väliaikaismääräyksestä, ei kunnalla ole oikeutta tehdä asiassa esimerkiksi sijaishuoltopaikkaa koskevaa muutospäätöstä. Jos lapsen olosuhteet sitä vaativat, kunnan on haettava hallinto-oikeudelta sen antaman väliaikaismääräyksen muuttamista. Sitä voivat hakea myös asianosaiset ja hallinto-oikeus voi myös omaaloitteisesti muuttaa aiemmin antamaansa väliaikaismääräystä.

Lastensuojelulain 49 §:n mukaan lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotettua, kiireellisesti sijoitettua sekä väliaikaismääräyksen nojalla kodin ulkopuolelle sijoitettua lapsen hoitoa ja kasvatusta. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että väliaikaismääräyksen nojalla kodin ulkopuolelle sijoitettuun lapseen voidaan kohdistaa lastensuojelulain 11 luvun tarkoittamia rajoitustoimenpiteitä.

Säännös tuli lastensuojelulakiin lain voimaantulon jälkeen. Hallituksen esityksen (HE 151/2007 vp.) yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: ”Rajoitukset sijaishuol-

lossa ovat erityisen tarpeen juuri sijoituksen alkuvaiheessa. Kysymyksessä on väliaikaismääräyksen nojalla sijoitettavien lasten edun kannalta vakava puute. Se estäisi käytännössä toteuttamasta lapsen edun taikka hänen läheistensä tai sijaishuoltoyksikössä olevien muiden henkilöiden turvallisuuden kannalta välttämättömiä rajoituksia juuri sijoituksen alkuvaiheessa, jolloin niitä käytännön kokemuksen mukaan erityisesti tarvitaan.”

Käytännössä lastensuojelulain 49 §:n muutoksen seurauksena lastensuojelulain mukaisia rajoituksia voidaan kohdistaa myös sellaiseen lapseen, jota ei ole kiireellisesti sijoitettu tai joka ei ole huostassa. Hallinto-oikeuden antaessa väliaikaisen määräyksen lapsi on voinut olla esimerkiksi kotonaan ja hänet siirretään kodin ulkopuolelle hoidon ja kasvatuksen järjestämiseksi väliaikaismääräyksen perusteella. Tällöin lapseen voidaan pelkästään hallinto-oikeuden väliaikaismääräyksen perusteella kohdistaa kaikkia rajoitustoimenpiteitä.

Lapsen oikeusturvalla asia on epätydyttävä. Jos lapseen kohdistetaan rajoitustoimenpiteitä väliaikaismääräyksen aikana, vähimmäisvaatimus on, että hallinto-oikeutta informoidaan tästä välittömästi ennen huostaanottohakemuksen lopullista käsittelyä. Hallinto-oikeus voi tällöin arvioida onko väliaikaismääräyksessä määritelty lapsen olinpaikka, siis sijaishuoltopaikka ja siellä hänelle järjestetty hoito ja kasvatustilanne hänen etunsa mukaista. ●

Lastensuojelulaki 417/2007

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lastensuojelulain 49 §:n muuttamisesta (HE 151/2007 vp)

Ajantasainen lainsäädäntö ja hallituksen esitykset verkossa: www.finlex.fi